

'Modern' insan türü, geleceğe doğru yaşar. Bir gelecek duygusu olmadan bu günü yaşamak pek mümkün değildir insan için. Gelecekte bu gün olduğundan farklı bir durumda olma imkânı bu günü yaşama arzusunu biçimlendirir. Sazlıkta eşelenen bir turna kuşu görülmemiştir, gelecek sonbahar güneşe gideceğinin ayırında olan.

Büyüyecektir örneğin; sınıfı geçecek, askere gidecek, ev alacak, roman yazacak, evlenecek, ebeveyn olacak, emekli olacak vs vs. 'İmdi neden böyle yapıyorsun?', sorusuna verilen gelecek zaman kipli yanıtlardır, bu günü belirleyen.

İlerde şöyle şöyle olmasını umduğum, beklediğim, inandığım, istediğim için bu gün böyle böyle yapıyorum...

Gelecek tahayyülünün kaybı, insanın başına gelebilecek en ikircikli durumlardan biridir. İşlevsel de olabilir ölümcül de. Yas tutma süreci bu ikilemi yansıtır. Sevilenin ölüm ya da ayrılıkla kaybından sonra, artık onsuz bir hayat çekilmez bir ıstıraba dönüşür. 'Ben sensiz ne yaparım?' hıçkırığında kaybedilene ağıttan çok, o kayıpla gelecekte nasıl yaşanacağı kaygısı vardır. Matem sürecinden, gelecekte nasıl bir kişi olup nasıl bir hayat süreceğinin şekillenmesiyle çıkılır. İnsan kaybederek büyür, değişir.

Daha zoru ise gelecek fikrini kaybetmektir. Gelecekte iyi kötü ne olabileceğine dair hiçbir fikir geliştireme hali beterdir. Çünkü insanı bu gün ne yapacağını bilemez hale getirir. İmdi şu yapıp etmelerim ne işe yarayacak? Amacı ne? Bu alacağım karar gelecekte beni nereye götürecektir? Bir gelecek var mı ve varsa nasıl bir gelecek olacak?

Gelecek fikrini yitirenler, gelecekte ne yapabileceklerini bilemez olanlar donakalıp oldukları yerde sabitlenirler ya da bir fikri olanın vaadine sığınır. Gelecek fikrini yitiren başkasının geleceğinde yaşamak zorunda kalır, o da sağ kalabilirse.

Türkiye hızla gelecek fikrini yitiriyor. Nasıl bir gelecek tahayyül edilip edilmediği tartışması bile içinde bir gelecek fikri taşır. Oysa ne yaparsam yapayım gelecek olmayacak hali bu tartışmanın ötesinde daha derin bir tıkanmayı, takılıp kalma halini imler.

Bu tıkanma ve takılı kalma hali bir mateme dönüşebilirse bir çıkış yolu bulmak da mümkün olabilecektir.

İnsan yas tutarken kendine de kızabilme, kendini de suçlayabilme, eleştirebilme imkânı bulur. En sağlıklı yas, kayba giden süreçteki yapıp etmelerin eleştirel bir değerlendirmeye tabi tutulmasıyla gerçekleşir: Bu kayba giden süreçte ben ne yapmıştım? Yaptıklarım kaybın oluşmasına nasıl katkı yaptı?

En sağlıksız yas ise kayıptan kendisi dışındaki herkesi, her şeyi sorumlu tutmakla ortaya çıkar. Kaybettim, çünkü onların derdi başkaydı, şöyle şöyle işler yaptılar, bu kayıp onlar yüzünden oldu, diye sıralanan sorumlu ve suçlu bulma çabası yasin tamamlanmasını engeller; yas tutan zamansız bir 'şimdi'de takılı kalır; ne geri ne ileriye hareket edebilir. Bir tür geniş getirme halidir bu durum. Kaybın üzerinden on yıllar geçse bile sanki dün olmuş gibi taze kalmasını sağlar kaybetme anının. Türkiye halkları genel olarak kimlik, özel olarak Kürt sorunu konusunda çeyrek yüzyıldır geniş getiriyor. Otuz yıl sonra Diyarbakır Cezaevi ve Eruh'un sanki dün olmuşlar gibi taze olması, 17 yıl sonra Sivas Katliamı'nın dumanının hâlâ tütmesi, bu takılı kalma halinin tezahüründen öte değil. Daha acısı ise bu geniş getirme halinin hâlâ daha geçişliliğe izin vermeyen bölünmüşlüklerle yaşantılanması. Diyarbakır'a, Eruh gibi... Dinci medyanın ahlaksızca ilişkilendirerek böldüğü

Erzincan'a, Sivas gibi.

Geviř getirmenin bu aşamasında iktidarı, muhalefeti, askeri, sivil, PKK'lisinin siperlere atlayıp mevzilenmeleri, tümünün de gelecek fikirlerinin olmadığını bir kez daha gösteriyor. Yas tutamayanlara yazıklar olsun.